

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU KĘDZIERZYN-KOŻŁE NA LATA 2011-2014

gwiazdy, utrzymał się do dziś prawie bez zmian. Czytelny jest on głównie w ukształtowaniu (rzeźbie) terenu. Jest to jeden z największych obszarowo w Polsce i najcenniejszych zespołów fortyfikacji ziemnych, który odpowiednio wykreowany może stać się atrakcją turystyczną miasta i stanowić o jego identyfikacji kulturowej.

Fort Fryderyka Wilhelma (tzw. Fort Rondel lub Baszta Montalemberta) ul. Portowa, nr rej.: 827/64 z 21.04.1964

W latach 1805-1806 na północno-wschodnim przedpolu twierdzy zbudowano **Fort Fryderyka Wilhelma według projektu francuskiego generała Marca Rene de Montalembert**. Założony na planie centralnym z kolistym dziedzińcem pośrodku, murowany z cegły ceramicznej, trzypiętrowy. Obwód podzielony na 28 przęseł tworzących działobitnie. Przęsła przesklepione kolebkami. W pocz. XX w. przekształcony na browar. Obecnie znajduje się w posiadaniu Fundacji Instytut Historii Ziemi Kozielskiej, podjęto kroki zmierzające do rewaloryzacji i konserwacji zabytku (zabezpieczono budowlę przed dostępem osób postronnych, wykonano rekonstrukcję skrzydła drzwi wejściowych oraz remont sklepienia nad I kondygnacją). Prace prowadzono w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków, przy wsparciu finansowym Urzędu Miasta Kędzierzyna-Koźle.

Z uwagi na ogólny niezadowalający stan techniczny budowla wymaga dalszych prac remontowo-konserwatorskich oraz wprowadzenia użytkowania nie degradującego jego cennych walorów zabytkowych.

- Studnia forteczna, nr rej.: 826/64 z 21.04.1964

W latach 1787-92 założono na Wyspie place broni oraz szereg budynków koszarowych. Studnia forteczna położona jest w kompleksie obiektów Reduty na Ostrówku (przyczółek mostowy). Obudowa studni z 1840 roku murowana z cegły, z zewnątrz nietynkowana. Wsparta na czterech masywnych, czworobocznych filarach, podsklepiena krzyżowo, nakryta nasypem ziemnym. Założona na planie kwadratu, każdy bok otwarty półkolistą arkadą z ażurowymi, drewnianymi, sztachetowymi wrotami. Naroża zaakcentowane regularnymi blokami kamienia wapiennego. Obecnie znajduje się w posiadaniu Agencji Nieruchomości Rolnych. Stan techniczny budowli zadowalający, jednakże wymagający bieżących prac konserwatorskich.

6.3. Zabytki ruchome

Na terenie powiatu Kędzierzyn – Koźle występują zabytki ruchome, pochodzące z różnych epok stylowych. Są to różnego rodzaju dzieła sztuki, reprezentujące snycerkę, rzeźbę kamienną, malarstwo, rzemiosło artystyczne. W omawianej grupie są także zabytki, których ruchomość jest problematyczna np. polichromie ścienne, czy też niekubaturowe obiekty architektoniczne. Większość zabytków ruchomych powiatu kędzierzyńsko-kozielskiego jest skupiona w obiektach sakralnych (18 kościołów i 5 kaplic z wyposażeniem zabytkowym) oraz wnętrzach kapliczek przydrożnych. Największy procent substancji zabytkowej stanowi barokowy wystrój wnętrz kościelnych. Najbardziej reprezentatywne dla tej grupy stylowej zespoły zabytków znajdują się w takich miejscowościach jak Bierawa, Gościęcín,

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2011-2014

Gościędn-Bryksy, Kędzierzyn – Koźle, Maciowakrze, Polska Cerekiew. Również liczne są neostylowe obiekty, zdobiące wnętrza kościołów, głównie neogotyckie i neobarokowe m.in. w Cisku, Kędzierzynie – Koźlu, Starym Koźlu.

Wśród zabytków powiatu Kędzierzyn - Koźle, należy wyróżnić, mając na względzie ich artystyczne walory, monumentalne, iluzjonistyczne malowidła ściennie z okresu baroku, zachowane w świątyniach w Maciowakrach i Kędzierzynie - Koźlu (Koźle).

Osobną grupę stanowią zabytki ruchome osadzone w otwartej przestrzeni, będące elementami krajobrazu kulturowego omawianego powiatu, takie jak niekubaturowe kapliczki, krzyże i figury przydrożne. W wystroju rzeźbiarskim kapliczek przydrożnych oraz wolnostojących pomnikach kamiennych (Bierawa, Pawłowiczki, Polska Cerekiew, Reńska Wieś) dominuje przedstawienie św. Jana Nepomucena, kanonika praskiego (ur. ok. 1348), którego kult jako patrona dobrej sławy, chroniącego od nieszczęść, mających związek z wodą, został rozpowszechniony przez Jezuitów od końca XVII wieku dla potrzeb kontrreformacji. Na przestrzeni wieków XVIII i XIX w Czechach i wielu innych krajach europejskich powstała niezliczona ilość rzeźbiarskich wizerunków tego świętego. Na terenie powiatu Kędzierzyn - Koźle występują w większości drewniane, pochodzące z XVIII wieku rzeźby św. Jana Nepomucena o ludowym charakterze opracowania (ok. 25 rzeźb, zdobiących kapliczki m.in. w miejscowościach Brzeźce, Dzielawy, Dziergowice, Grudynia Mała, Kłodnica, Łany, Łężce, Miejsce Odrzańskie, Pokrzywnica, Radoszowy).

Na obszarze powiatu Kędzierzyn-Koźle zostało w sumie zewidencjonowanych (do grudnia 2009 roku) przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu w formie kart zabytku ruchomego **456 obiektów** z terenu gmin Bierawa, Cisek, Kędzierzyn-Koźle, Pawłowiczki, Polska Cerekiew, Reńska Wieś. Liczba ta nie jest zamknięta, gdyż ewidencja wymaga sukcesywnego uzupełnienia o zabytki zwłaszcza te będące elementami krajobrazu kulturowego typu kapliczki niekubaturowe, krzyże, pomniki, w oparciu o wcześniejsze rozpoznanie terenu. Można określić, iż posiadana ilość kart ewidencyjnych to ok. 60 % szacunkowej liczby wszystkich zabytków ruchomych omawianego powiatu. Z wymienionej liczby zabytków, figurujących w zasobach ewidencji zabytków województwa opolskiego, wpisem do rejestru zostało dotychczas objętych **274 obiekty**. Procedura wpisu zabytków ruchomych, kwalifikujących się do objęcia ochroną prawną w formie wpisu do rejestru, ze względu na posiadane przez nie wartości artystyczne oraz historyczne, odbywa się zgodnie z przepisami art. 10 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 z 2003 r., poz. 1568, z późn. zm.), na podstawie których powyższy wpis może nastąpić na wniosek właściciela, a w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia lub uszkodzenia zabytku Wojewódzki Konserwator Zabytków może wydać decyzję o wpisie zabytku do rejestru z urzędu.

Zabytki ruchome z terenu powiatu Kędzierzyn – Koźle, znajdujące się w użytkowanych obiektach sakralnych, kapliczkach przydrożnych, a także obiekty posadowione w otwartej przestrzeni (krzyże, niekubaturowe kapliczki, pomniki), wymagają w różnym zakresie przeprowadzenia przy nich prac konserwatorskich. Należy przy tym zaznaczyć, iż w ostatnim czasie dzięki inicjatywie, głównie właścicieli obiektów sakralnych i możliwości pozyskiwania dotacji na cele konserwatorskie, są podejmowane coraz częściej działania ratujące zabytki przeszłości omawianego powiatu.

Zabytki ruchome na terenie gminy Bierawa

Na terenie gminy Bierawa dominującą grupę zabytków ruchomych stanowią elementy wystroju kapliczek przydrożnych. Ponadto znaczniejsze wyposażenie zabytkowe jest skupione w dwóch obiektach sakralnych (Bierawa, Stare Koźle). Ze wspomnianych wyżej zabytków, wymienić należy ze względu na posiadane przez nie wartości artystyczne i zabytkowe drewniane rzeźby z przedstawieniem

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU
KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2011-2014

Św. Jana Nepomucena, umieszczone we wnętrzach lub wnękach elewacji zewnętrznych kapliczek w takich miejscowościach jak: Brzeźce, Dziergowice, Lubieszów, Solarnia.

Kamienny rzeźbiarski wizerunek tego świętego znalazł swoją realizację przy kościele parafialnym p.w. Św. Trójcy w Bierawie.

Ta barokowa figura Św. Jana Nepomucena z 1 połowy XVIII wieku została posadowiona na cokole z bogatą dekoracją rzeźbiarską. Wyżej wymieniony kościół parafialny w Bierawie, jako jedyny na terenie województwa opolskiego obiekt sakralny posiada renesansową dekorację sgraffitową z ok. 1614 roku, zdobiącą elewacje zewnętrzne wieży i wieżyczki schodowej. Z okresu renesansu pochodzi umieszczony w tym kościele zespół płyt nagrobnych, w tym reprezentatywna dla tego typu zabytków płyta nagrobna Piotra Dłuhomila (zm. 1593) z płaskorzeźbioną postacią rycerza i czterema tarczami herbowymi w narożach oraz ambona. W innym kościele parafialnym p.w. Św. Jana Nepomucena w Starym Koźlu znajduje się przykład neobarokowej snycerki z ok. połowy XIX wieku z ciekawą kompozycją rzeźbiarską na elewacji frontowej tego kościoła z przedstawieniem Matki Boskiej Bolesnej.

Ołtarz główny w kościele parafialnym p.w. św. Jana Nepomucena w Starym Koźlu, gm. Bierawa. (fot. Lesław Niziński)

Zabytki ruchome z omawianej gminy w mniejszym lub w większym stopniu wymagają przeprowadzenia przy nich prac konserwatorskich.

Z terenu gminy Bierawa Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu wprowadził do ewidencji zabytków województwa opolskiego w formie kart zabytku ruchomego **44 obiekty**. Ewidencja ta nie wyczerpuje wszystkich zasobów zabytkowych gminy Bierawa i wymaga uzupełnienia głównie w zakresie zabytków typu kapliczki niekubaturowe i krzyże przydrożne.

GŁÓWNE ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW DLA GMINY BIERAWA W ZAKRESIE ZABYTKÓW RUCHOMYCH:

1. Ze względu na niewielką ilość obiektów ruchomych, ujętych w ewidencji zabytków województwa opolskiego, wskazanie ich właścicielom możliwości zawnioskowania do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu o założenie dla nich kart ewidencyjnych.
2. Wspieranie działań właścicieli w zakresie finansowania konserwacji zabytków ruchomych.

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU
KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2011-2014

ZESTAWIENIE ILOŚCI ZABYTKÓW RUCHOMYCH, UJĘTYCH W EWIDENCJI Z TERENU GMINY BIERAWA

Lp	Miejscowość	Obiekt	Ilość zabytków ruchomych w ewidencji
1.	BIERAWA	kościół parafialny p.w. Św. Trójcy	27
2.	BIERAWA	rzeźba – Św. Jan Nepomucen przy kościele parafialnym p.w. Św. Trójcy	1
3.	BRZEŹCE	kaplica przy ul. Gliwickiej (w pobliżu domu nr 28)	1
4.	DZIERGOWICE	kapliczka przy skrzyżowaniu ulic: Odrzańskiej z Kozlelską j (w pobliżu domu ul. Odrzańska 1	1
5.	DZIERGOWICE	kaplica – kostnica na cmentarzu	1
6.	LUBIESZÓW	kapliczka drewniana, naprzeciw domu nr 15	1
7.	STARE KOŹLE	kościół parafialny p.w. Św. Jana Nepomucena	12

Z wymienionej wyżej liczby zabytków, figurujących w ewidencji, wpisem do rejestru zostały objętych **33 obiekty** Zgodnie z poniższym zestawieniem do rejestru na wniosek strony lub z urzędu zostały wpisane następujące zabytki:

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Numer rejestru
1.	Bierawa	wyposażenie z kościoła parafialnego p.w. Św. Trójcy wraz z figurą Św. Jana Nepomucena przy w/w kościele.	Ks.B.t.III-630/1-21/75 15.05.1975 r.
2.	Stare Koźle	wyposażenie kościoła parafialnego p.w. Św. Jana Nepomucena	Ks.B.t.III-628/75 25.01.1975 r.
3.	Stare Koźle	rzeźba Matka Boska – Bolesna na elewacji frontowej kościoła parafialnego p.w. Św. Jana Nepomucena	Ks.B.t.II-160/0903.06.2009

Zabytki ruchome na terenie gminy Cisek

Zabytki ruchome z terenu gminy Cisek, pochodzące z różnych epok stylowych, są zgrupowane przede wszystkim w obiektach sakralnych (Cisek, Łany, Miejsce Odrzańskie, Przewóz, Podlesie) oraz w krajobrazie kulturowym omawianego regionu. Na tle wszystkich gmin powiatu Kędzierzyn – Koźle gmina Cisek, obok gminy Pawłowiczki i obszaru miejskiego Kędzierzyna – Koźla, jest najzabobniejsza w zabytki ruchome. Wśród zabytkowych wyposażań kościelnych wyróżnia się umieszczony w drewnianym kościele filialnym p.w. Św. Walentego w Miejscu Odrzańskim jednolity pod względem opracowania formalnego barokowy zespół ołtarzy powstały po 1770 roku.

Ołtarz główny z kościoła fil. p.w. św. Walentego w Miejscu Odrzańskim, barokowo-ludowy rzeźbami śś. Mikołaja i Grzegorza.

Figura św. Jana Nepomucena w kapliczce w Błażejowicach

W miejscowości Przewóz kościół filialny p.w. Św. Judy Tadeusza posiada zabytki w większości z XVIII i XIX wieku z cennymi pod względem artystycznym obrazami w ołtarzach bocznych, z których jeden z końca XVII wieku ze sceną Ukrzyżowania, został namalowany na drewnie. Przykładem neostylowego wystroju z początku XX wieku jest zespół zabytków w kościele parafialnym p.w. Nawiedzenia NMP w Cisku, ze szczególnie interesującym cyklem obrazów - Stacje Drogi Krzyżowej, malowanych na blasze, fundowanych przez mieszkańców Ciska i jego okolic. Do grupy zabytków kształtujących krajobraz kulturowy omawianej gminy należą krzyże przydrożne, jak ten z 1872 roku zlokalizowany w Przewozie ul Odrzańskiej oraz barokowe, XVIII - wieczne, rzeźbiarskie wizerunki Św. Jana Nepomucena, zdobiące kapliczki w Błażejowicach, Przewozie, Łanach, Miejscu Odrzańskim.

Większość zabytków ruchomych z omawianej gminy, także te znajdujące się w użytkowanych obiektach sakralnych, wymaga w mniejszym lub w większym stopniu przeprowadzenia prac konserwatorskich.

Z terenu gminy Cisek Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu wprowadził do ewidencji zabytków województwa opolskiego w formie kart zabytku ruchomego **59 obiektów**. Ewidencja ta nie wyczerpuje wszystkich zasobów zabytkowych gminy Cisek i wymaga uzupełnienia głównie w zakresie zabytków typu kapliczki niekubaturowe i krzyże przydrożne.

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU
KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2011-2014

ZESTAWIENIE ILOŚCI ZABYTKÓW RUCHOMYCH, UJĘTYCH W EWIDENCJI Z TERENU GMINY CISEK

Lp	Miejscowość	Obiekt	Ilość zabytków ruchomych w ewidencji
1.	Cisek	kościół parafialny p.w. Nawiedzenia NMP	24
2.	Łany	kościół parafialny p.w. Św. Bartłomieja	1
3.	Łany	kapliczka w pobliżu kościoła parafialnego p.w. Św. Bartłomieja	1
4.	Miejsce Odrzańskie	kościół filialny p.w. Św. Walentego	13
5.	Miejsce Odrzańskie	kapliczka przy kościele filialnym p.w. Św. Trójcy	1
6.	Podlesie	kapliczka przy ul. Wiejskiej (naprzeciw budynku Straży Pożarnej)	3
7.	Przewóz	kościół filialny p.w. Św. Judy Tadeusza	14
8.	Przewóz	kapliczka przy ul. Odrzańskiej (między domami nr 4 – 6)	1

Z wymienionej wyżej liczby zabytków, figurujących w ewidencji, wpisem do rejestru zostały objętych **41 obiektów**. Zgodnie z poniższym zestawieniem do rejestru na wniosek strony lub z urzędu zostały wpisane następujące zabytki:

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Numer rejestru
1.	Cisek	wyposażenie kościoła parafialnego p.w. Nawiedzenia NMP	Ks.B.t.II-161/1-13/09 23.06.2009 r.
2.	Łany	rzeźba – św. Jana Nepomucen, w kapliczce przy kościele parafialnym p.w. Św. Bartłomieja	ks.B.t.V-859/91 17.05.1991 r.
3.	Miejsce Odrzańskie	kościół filialny p.w. Św. Walentego	Ks.B.t.III-171/1-12/09 22.10.2009
4.	Podlesie	wyposażenie kaplicy, ul. Wiejska	Ks.B.t.V-860/91 17.05.1991 r.
5.	Przewóz	krzyż przydrożny, ul. Odrzańska 14	Ks.B.t.VI-952/96 29.07.1996 r.
6.	Przewóz	zespół zabytków z kościoła filialnego p.w. Św. Judy Tadeusza	Ks.B.t.II-122/1-11/08 25.02.2008 r.

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU KĘDZIERZYN-KOŻŁE NA LATA 2011-2014

GLÓWNE ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW DLA GMINY CISEK W ZAKRESIE ZABYTKÓW RUCHOMYCH:

1. Ze względu na niewielką ilość obiektów ruchomych, ujętych w ewidencji zabytków województwa zabytków ruchomych, wskazanie ich właścicielom możliwości zawnioskowania do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu o założenie dla nich kart ewidencyjnych.
2. Wspieranie działań właścicieli w zakresie finansowania konserwacji zabytków ruchomych.

Zabytki ruchome na terenie miasta i gminy Kędzierzyn - Koźle

Największy procent substancji zabytkowej, obejmującej zabytki ruchome z terenu miasta i gminy Kędzierzyna – Koźła to wyposażenie obiektów sakralnych. Ich mniej liczną grupę stanowi wystroj kapliczek przydrożnych (Kłodnica) oraz krzyże (Kędzierzyn) i pomniki. W najstarszej świątyni omawianego obszaru, którym jest kościół parafialny p.w. Św. Zygmunta i Św. Jadwigi Śląskiej (Koźle) znajduje się obraz Matki Boskiej, tzw. Kozielskiej, mający wielkie znaczenie dla kultu maryjnego. Ten gotycki obraz z ok. 1420 roku, namalowany na drewnie, pochodzący prawdopodobnie z Ołomuńca, znajduje się od samego początku w kaplicy NMP, według tradycji wzniesionej w 1323 roku i jest obecnie wkomponowany we współczesny ołtarz odlany z brązu. Bogatą historię omawianego kościoła potwierdzają umiejscowione w krypcie tej kaplicy renesansowe sarkofagi członków rodu Oppersdorff, właścicieli Koźła i fundatorów kościoła parafialnego; dwa z nich Wilhelma von Oppersdorff (ok. 1598) i Urszuli von Oppersdorff (ok. 1596 r.); cynowe, polichromowane i złocone, są zdobione malowanymi przedstawieniami heraldycznymi, figuralnymi oraz inskrypcjami w języku łacińskim i niemieckim. Wśród omawianego wyposażenia cenne są również wyroby dawnego złotnictwa, w tym zespół naczyń liturgicznych, w 1945 roku zakopanych w piwnicy kościoła parafialnego i ponownie przekazanych kozielskiej Parafii po 1990 roku. Z elementów wystroju kościelnego pochodzącego z późniejszego okresu, wyróżnić należy ołtarz główny z 1936 roku, wykonany w technice metaloplastyki z zastosowaniem miedzi posrebrzanej. Ze względu na taki sposób opracowania zawartych w nim scen z Nowego i Starego Testamentu jest to dzieło unikatowe na terenie województwa opolskiego, autorstwa wrocławskiego rzemieślnika Eryka Adolfa (wg: ks. dr Alfons Schubert, Zarys Historii Parafii Św. Zygmunta i Św. Jadwigi Śląskiej w Kędzierzynie-Koźlu).

W innym obiekcie sakralnym, dawnym kościele Franciszkanów p.w. Wniebowzięcia NMP (Koźle) wzniesionym wraz z klasztorem w latach 1751-1753 znajduje się przykład monumentalnego malarstwa doby baroku. Jego sklepienie zostało ozdobione malowidłami ze starotestamentowymi scenami z Księgi Estery, wykonanymi w 1767 roku przez Józefa Beyera z Opawy (poddane konserwacji w 2009 roku). We wnętrzu tego kościoła zachowała się również polichromia ścienna ze sceną „Wniebowzięcie NMP”, przypisywana berlińskiemu malarzowi Brabantowi, będąca pierwotnie częścią iluzjonistycznego ołtarza głównego, usuniętego w 1961 roku i ponownie zrekonstruowanego w trakcie prac konserwatorskich w 2009 roku.

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU
KĘDZIERZYN-KOŻŁE NA LATA 2011-2014

Polichromia sklepienia kościoła filialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w Kędzierzynie-Koźlu, 1767 r. autor Józef Beyer z Opawy

Ołtarz główny w kościele filialnym p.w. Wniebowzięcia NMP w Kędzierzynie-Koźlu

Neostylowy wystrój z 2 połowy XIX wieku, nawiązujący do gotyku, ze szczególnie wartościowymi pod względem artystycznym neogotyckimi witrażami znalazł swoją realizację we wnętrzu kościoła parafialnego p.w. Św. Katarzyny (Sławięcice). W otoczeniu omawianej świątyni znajduje się odlana z brązu rzeźba z 1905 roku, o formie secesyjnej, przedstawiająca postać alegoryczną (pdp. Anioła Śmierci). Rzeźba ta pierwotnie ustawiona przed pałacem w Sławięcicach, wywieziona po II wojnie światowej i przeznaczona do przetopienia, została uratowana przez mieszkańców Sławięcic.

Stan zachowania zabytków ruchomych na terenie miasta Kędzierzyn – Koźle, zgromadzonych w użytkowanych obiektach sakralnych, sukcesywnie poprawia się dzięki systematycznie prowadzonych przy nich pracach konserwatorskich.

Z omawianego obszaru Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu wprowadził do ewidencji zabytków województwa opolskiego w formie kart zabytku ruchomego **56 obiektów**.

ZESTAWIENIE IŁOŚCI ZABYTKÓW RUCHOMYCH, UJĘTYCH W EWIDENCJI Z TERENU MIASTA I GMINY KĘDZIERZYN - KOŻŁE

Lp	Miejscowość	Obiekt	Ilość zabytków ruchomych w ewidencji
1	Kędzierzyn – Koźle (Koźle)	kościół parafialny p.w. Św. Zygmunta i Św. Jadwigi Śląskiej	18
2	Kędzierzyn- Koźle (Koźle)	kościół fil. p.w. Wniebowzięcia NMP	11
3	Kędzierzyn – Koźle (Kłodnica)	kaplica cmentarna	2
4	Kędzierzyn – Koźle (Kłodnica)	kapliczka przy skrzyżowaniu dróg do Kędzierzyna i Koźła	5
5	Kędzierzyn – Koźle (Sławięcice)	kościół par. p.w. Św. Katarzyny	19
6	Kędzierzyn – Koźle (Sławięcice)	Rzeźba – Postać alegoryczna (Anioł Śmierci ?) na placu przed kościołem parafialnym p.w. Św. Katarzyny	1

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU
KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2011-2014

Z wymienionej wyżej liczby zabytków, figurujących w ewidencji, wpisem do rejestru zostały objęte **37 obiektów** z terenu miasta i gminy Kędzierzyn – Koźle. Zgodnie z poniższym zestawieniem do rejestru na wniosek strony lub z urzędu zostały wpisane następujące zabytki:

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Numer rejestru
1	Kędzierzyn – Koźle (Kłodnica)	Wyposażenie kaplicy cmentarnej	ks.B.t.IV-660/76 31.01.1976 r.
2	Kędzierzyn – Koźle (Kłodnica)	Wyposażenie kapliczki przydrożnej przy skrzyżowaniu dróg do Kędzierzyna i Koźla	ks.B.t.IV-675/1-5/77 17.03.1977 r.
3	Kędzierzyn – Koźle (Koźle)	Moneta bizantyjska (wł. prywatna)	ks.B.t.I-301/63 28.03.1963 r.
4	Kędzierzyn – Koźle (Koźle)	Wyposażenie kościoła parafialnego p.w. św. Zygmunta i Sw. Jadwigi Śląskiej	ks.B.t.III-633/1-12/75 25.09.1975 r.
5	Kędzierzyn-Koźle (Koźle)	Prospekt organowy wraz z instrumentem z kościoła parafialnego p.w. św. Zygmunta i św. Jadwigi Śląskiej	Ks.B.t.II-114/07 17.12.2007 r.
6	Kędzierzyn – Koźle (Koźle)	Wyposażenie kościoła filialnego p.w. Wniebowzięcia NMP	ks.B.t.III/IV-634/1-10/75 25.09.1975 r.
7	Kędzierzyn – Koźle (Koźle)	Zespół pojazdów w Stadninie Koni (przeniesiony do Stadniny Koni w Prudniku - Zakład w Chocimiu)	ks.B.t.IV-682/1-3/77 06.06.1977 r.
8	Kędzierzyn – Koźle (Sławięcice)	Rzeźba – postać alegoryczna na Placu przed kościołem parafialnym p.w. Św. Katarzyny.	Ks.B.t.II-526/71 07.09.1971
9	Kędzierzyn – Koźle (Sławięcice)	Martwa natura „kwiaty” (wł. Prywatna)	Ks.B.t.I-206/60 26.02.1960

GŁÓWNE ZADANIA PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW DLA MIASTA I GMINY KĘDZIERZYN - KOŹLE W ZAKRESIE ZABYTKÓW RUCHOMYCH:

1. Ze względu na ujętą w ewidencji zabytków województwa opolskiego niewielką ilość zabytków ruchomych, typu kapliczki niekubaturowe, krzyże przydrożne i pomniki, wskazanie właścicielom tych obiektów możliwość zawnioskowania do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu o założenie dla nich kart ewidencyjnych.
2. Wspieranie działań właścicieli w zakresie finansowania konserwacji zabytków ruchomych.
3. Dla celów turystycznych rozpropagowanie w formie wydawnictw (albumy, foldery) cennych walorów zabytkowych wyposażenia obiektów sakralnych obszaru Kędzierzyna – Koźla.

Zabytki ruchome na terenie gminy Pawłowiczki

Teren gminy Pawłowiczki jest nasycony zabytkami ruchomymi, pochodzącymi z różnych epok stylowych, w większości barokowymi; XVII i XVIII – wiecznymi oraz neostylowymi z XIX i początku XX wieku. W przeważającej liczbie są to zabytki, stanowiące wystrój wnętrz obiektów sakralnych, obejmujący dzieła sztuki i rzemiosła artystycznego, w tym malowidła ściennie. Do osobnej, mniej licznej grupy zabytków występujących na terenie omawianej gminy należą również te, funkcjonujące w otwartej przestrzeni jako elementy krajobrazu kulturowego, typu; niekubaturowe kapliczki, rzeźby wolnostojące z przedstawieniami świętych, krzyże. W tym miejscu należy wspomnieć o zabytkach, tworzących ruchome wyposażenie zachowanych na terenie gminy Pawłowiczki budynków pałacowych i dworskich (Borzysławice, Grudynia Mała, Grudynia Wielka, Jakubowice, Milice), które do czasów dzisiejszych nie zachowało się. Z pierwotnego wystroju tych rezydencji pozostały jedynie takie elementy jak: sztukaterie, boazerie, dekoracyjne balustrady schodów czy ozdobna stolarka drzwiowa.

Największy procent z omawianej substancji zabytkowej gminy Pawłowiczki stanowią barokowe, jednolite pod względem czasu powstania wyposażenie wnętrz kościelnych. Do najbardziej reprezentatywnych dla tej grupy stylowej należą zespoły zabytków, zdobiące cztery kościoły w następujących miejscowościach: Gościęcin, Maciowakrze, Radoszowy. Na szczególną uwagę ze względu na posiadane wartości artystyczne i historyczne zasługuje wyposażenie takich kościołów jak: parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP w Gościęcinie, pochodzące z ok. 1730 roku, a zwłaszcza jego ołtarz główny z rzeźbiarsko opracowaną sceną Wniebowzięcia NMP oraz drewnianego kościoła odpustowego p.w. Św. Brykcjusza w z ok. 1660 roku. W otoczeniu tego ostatniego kościoła znajduje się kapliczka wzniesiona ponad tzw. studnią Św. Brykcjusza, w której umieszczony został zespół barokowych obrazów, malowanych na drewnie.

Gościęcin, kościół parafialny – ołtarz główny.

Przykładem realizacji ściennego malarstwa iluzjonistycznego, rozpowszechnionego na Śląsku w XVIII wieku są freski zachowane we wnętrzu kościoła parafialnego p.w. Św. Floriana w Maciowakrach. Freski te wykonane pomiędzy 1773 – 1776 rokiem (odnawiane i znacznie przekształcone w latach 1912, 1962) są przypisywane działającemu wówczas na Śląsku malarzowi Franciszkowi Sebastinemu. Zespół przedmiotowych malowideł składa się z iluzjonistycznych ołtarzy; głównego i bocznych oraz najbardziej reprezentacyjnego malowidła w formie iluzjonistycznej kopuły na sklepieniu prezbiterium, ze sceną Św. Bernarda z Clairvaux w katedrze w Spirze w 1146 roku.

Na terenie gminy Pawłowiczki znajduje się również przykład malarstwa ściennego o wiele późniejszego od fresków zachowanych w Maciowakrach. Jest to malowidło ze sceną Zesłania Ducha Świętego, wykonane w 1950 roku w

POWIATOWY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI POWIATU
KĘDZIERZYN-KOŹLE NA LATA 2011-2014

kościół parafialnym p.w. Św. Ducha w Ostrożnicy, autorstwa Łukasza Mrzygloda.

Ponadto spośród omawianych zabytków na uwagę ze względu na ludowy charakter opracowania zasługuje również rzeźby z 2 połowy XVIII wieku, zdobiące wnętrze kaplicy p.w. Św. Urbana w Kózkach, a także wykonane z drewna rzeźbiarskie wizerunki Św. Jana Nepomucena, umieszczone między innymi w kapliczkach w miejscowościach Trawniki i Radoszowy. Jan Nepomucen, jeden z najbardziej popularnych świętych doby baroku, znalazł swoją realizację w formie kamiennego, wolnostojącego pomnika w Pawłowiczkach.

Św. Jan Nepomucen - Pawłowiczki

Większość zabytków ruchomych, w tym także te zgromadzone w użytkowanych obiektach sakralnych, wymaga w mniejszym lub większym stopniu przeprowadzenia prac konserwatorskich

Z terenu gminy Pawłowiczki Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Opolu wprowadził do ewidencji zabytków województwa opolskiego w formie kart zabytku ruchomego **199 obiektów**. Zadanie ewidencjonowania zabytków z tej gminy nie zostało jednak ukończone, a obecnie posiadana ilość kart ewidencyjnych w zbiorach ewidencji Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Opolu, to ok. 60% szacunkowej liczby wszystkich zabytków na terenie gminy Pawłowiczki.

Ewidencja wymaga zwłaszcza uzupełnienia w zakresie zabytków ruchomych typu: niekubaturowe kapliczki, rzeźby wolnostojące, krzyże, pomniki oraz wyposażenia pozostałych kościołów parafialnych (Naczesławice, Pawłowiczki).

ZESTAWIENIE ILOŚCI ZABYTKÓW RUCHOMYCH, UJĘTYCH W EWIDENCJI Z TERENU GMINY PAWŁOWICZKI

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Ilość zabytków ruchomych w ewidencji
1.	GOŚCIECIN	kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP	63
2.	KÓZKI	kaplica p.w. Św. Urbana	5
3.	GOŚCIECIN	kościół odpustowy p.w. Św. Brykcjusza	46
4.	GOŚCIECIN	kapliczka nad studnią Św. Brykcjusza	5
5.	MACIOWAKRZE	kościół parafialny p.w. Św. Floriana	34
6.	OSTOŻNICA	kościół parafialny p.w. Św. Ducha	13
7.	PAWŁOWICZKI	rzeźba - Św. Jan Nepomucen, przy drodze do kościoła parafialnego (kamienna, na postumencie)	1
8.	RADOSZOWY	kościół parafialny p.w. Św. Jadwigi	19
9.	RADOSZOWY	Kapliczka przy ul. Wiejskiej	1
10.	TRAWNIKI	kościół filialny p.w. Matki Bożej Dobrej Rady	12
11.	TRAWNIKI	Kapliczka przy zespole pałacowo-parkowym	1